

(ה)עיתונות האמריקנית והשואה

בימי מלחמת-העולם השנייה היה הטיפול שניתן בעיתוני ארצות-הברית לידיעות על השמדת יהודי אירופה כאל 'ידיעות משנה' (Sidebar), כלומר, ידיעות הטפלות לסיפור הראשי. הסיקור העיתונאי לרדיפות היהודים בידי הנאצים היה מקביל למדיניות הממשל בתחום הצלת הפליטים: רדיפות היהודים בידי הנאצים ורציחת המוני יהודים באירופה לא נחשבו לנושאים בעלי חשיבות ראשונה במעלה. יחסה של העיתונות שיקף את עמדתה של ארצות-הברית, שהאמינה ב'הצלה על-ידי ניצחון'. רק לעיתים רחוקות נשמעה מפי יותר מעיתון יחיד קריאה לפעולה למען היהודים.

זמן רב לפני סוף המלחמה מצוי היה בהישג יד מידע רב מאוד על רדיפות היהודים, על משמעותו של ה'פתרון הסופי' ועל הרצח השיטתי של יהודי אירופה בידי הנאצים.

ב-1945 לא היה למעשה היבט כלשהו של השואה בגדר הבלתי ידוע. ואולם, לעיתים נקבר מידע רב חשיבות בדפים הפנימיים של העיתון, כגון ההודעה מיוני 1942 כי שני מיליוני יהודים נרצחו בהשמדה מתוכננת, שמוקמה בתחתית עמוד 6 של העיתון 'שיקגו טריביון', והוקצו לה 13 שורות. הידיעה זכתה בטיפול דומה גם בעיתונים חשובים אחרים. מן הסתם פסחו קוראים רבים על הידיעה ועל אחרות כמותה שהודפסו באחד מעמודיו הפנימיים של העיתון. קוראים שנתקלו בידיעה רשאים היו להניח, שבעצם אין העורכים נותנים אימון בדברים, שהרי לו היו מאמינים באמיתות הידיעה, כך יכול היה הקורא להניח, היו מקצים לה מקום רב ובולט יותר.

אפשר לומר שמתחילת המשטר הנאצי לא התייחסה בדרך-כלל העיתונות האמריקנית ברצינות לאימויו של היטלר על היהודים, ופעמים נהגה כך גם בעת המלחמה. בדרך-כלל לא תפסה העיתונות שהאנטישמיות היא אבן פינה של הנאציזם או אף אבן הפינה שלו. לפיכך ראו בכל מה שנעשה ליהודים מעשים הנובעים ממניעים אופורטוניסטיים או פוליטיים, או מן המחסור בעיתות מלחמה.

עד להצטרפותה של ארצות-הברית למלחמה בדצמבר 1941 היו בגרמניה כתבים אמריקנים והם יכלו להעביר ולשדר כתבות. נאסר עליהם באורח קפדני לנוע בגרמניה, אך הם היו רשאים לשלוח מידע בעל ערך. כמה כתבים נהגו לצאת לתחנות הרכבת כדי להאזין לשיחות החיילים שהיו בדרכם הביתה מן החזית. לכתבים ההם נשקפה תמיד סכנת גירוש.

לאחר הצטרפותה של ארצות-הברית למלחמה פורסמו הידיעות בדבר גורל יהודי אירופה בעיקר בידי ממשלות גולות או מקורות יהודיים. העיתונות נטתה להתייחס לידיעות הללו בביטול או להתעלם מהן, מכיוון שהן באו מ'גופים המעוניינים בדבר', כגון הקורבנות. למרבה האירוניה זכו ידיעות שפירסמו עושי המעשים באימון רב יותר משזכו הידיעות שפירסמו הקורבנות, כגון בתיאור פרשת לידיצה.

במלחמת-העולם הראשונה נאמר לכתבים שהגרמנים משתמשים בגז רעיל, רוצחים באכזריות תינוקות ומתעללים בנשים בלגיות חסרות ישע. 'סיפורי הזוועה' הללו, פרי דמיון התעמולה, השאירו אחריהם ירושה: בעת מלחמת-העולם השנייה הטילו הכתבים ספק בדיווחים על הזוועות שיוחסו לגרמנים, היות ונראו דומים מדי לדיווחי הגוזמה ממלחמת-העולם הראשונה. היו מקרים שבהם האמינו כתבים באירופה לחדשות, אך העורכים והמו"לים בארצות-הברית לא נתנו בהן אימון. היו עיתונים ומגזינים למיניהם שעקבו אחר פרשת רדיפות היהודים בידי הנאצים בנחישות ובמרץ. ביניהם היה מספר רב, יחסית, של פרסומים ועיתונאים ליברליים, כגון Commonweal, The Nation, The New Republic, P.M., 'ניו יורק פוסט', דורותי תומסון, וילים שייר, ארתור קסטלר, זיגריד שולץ, פרדה קירצ'ווי, א.פ. סטון, מקס לרנר, ואלגזנדר אול. רשת עיתוני הרסט

(Hearst) התמקדה גם היא בפרשת רדיפות היהודים משהיו לתומכים נלהבים של קבוצת ברגסון ודרשו שוב ושוב לנקוט פעולה למען יהודים.

גם מספר הקורבנות היה גורם ששיכנע את העיתונות כי מדובר בפרשה שהיא 'מעבר לסבירות' ולפיכך אפשר להתייחס אליה בביטול. לעיתים זכו דיווחים שפירוטו מקרי מוות של מאות אדם באימון רב יותר מאשר דיווחים על מותם של מיליונים.

את התנהגות העיתונות אפשר להסביר באופן חלקי במספרים, בהעדר עדי ראיה 'בלתי תלויים', בחוסר האפשרות לקבל אישור ממקורות 'אובייקטיביים' ובנסיון סיפורי הזוועות ממלחמת-העולם הראשונה. גם כאשר אישרו בעלות-הברית את הידיעות, הצניעו העיתונים את הדיווחים עליהם במאמרים קטנים בעמודים הפנימיים. שאיפתה של הממשלה להתעלם מפרשת רדיפות היהודים בידי הנאצים מנעה גם מהעיתונות להתמקד בו.

אם בראשית הרדיפות והרצח ובשלהיהם הראשונים הקל טיבם חסר התקדים של האירועים את יחס הביטול אליהם או את ההתעלמות מהם, הרי בשנת 1943, ובוודאי בעת השמדת יהדות הונגריה ב-1944, כבר היתה עדות רבה מאוד על כך שהנאצים משמידים את היהודים באורח שיטתי. נראה שרוב הכתבים ידעו על הדברים וכמה עיתונים פירסמו מאמרי מערכת שזעקו על המתרחש. אך בדרך-כלל שמרו העיתונים על הקו של מיקום המאמרים במקומות לא בולטים והגיבו על הידיעות בתגובה מאופקת וקרה. אין כמובן אפשרות לקבוע אם שימת-לב רבה יותר מצד העיתונות היתה מניעה את הממשלה לנקוט מדיניות אחרת.

אמריקנים רבים, ובכללם חלק נכבד של העיתונות, חשו שהיהודים 'מייללים' בלי הרף על מר גורלם ודורשים שימת-הלב מיוחדת. למרבה האירוניה זכו דיווחים ראשונים בשימת-לב רבה יותר מאשר החדשות המחרידות שאחריהן על הרציחות והזוועות. באמצע 1943 נחשבו חדשות על רדיפות היהודים ל'חדשות ישנות', ורוב העיתונים דיווחו אפוא עליהן בעמודים הפנימיים.

בניגוד בולט לעיתונות הכללית התייחסה העיתונות בידיש בארצות-הברית באמון לידיעות מאירופה, וטיפלה בהן בדחיפות ובדאגה.